

Oslo, 18. desember 2020

Statsminister Erna Solberg
Finansminister Jan Tore Sanner
Utviklingsminister Dag-Inge Ulstein
Næringsminister Iselin Nybø
Landbruks- og matminister Olaug Vervik Bollestad
Samferdselsminister Knut Arild Hareide
Klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn
Olje- og energiminister Tina Bru

NATURVERNFORBUNDETS INNSPILL TIL ARBEIDET MED STATSBUJSJETTET FOR 2022

Helhetlig forslag til endringer

Regjeringen har mange gode ambisjoner om å redusere klimagassutslippene, ta vare på naturen og minske forbruket av ressurser. Likevel mener vi at det svikter når løftene skal følges opp. Innsatsen for å ta vare på naturverdiene monner lite når vi samtidig ser at utbyggingsinteressene får bedre rammevilkår og naturverdier dermed bygges ned. Når bevilgningene til mottiltak på dette området i hovedsak står på stedet hvil, er det vanskelig å si seg fornøyd. Det gjøres mange gode grep for å kutte klimagassutslipp, gjennom blant annet satsing på ny teknologi, men også her ser vi at positive tiltak motvirkes av satsinger som gir nye utslipp, blant annet utlysning av nye oljefelt og bygging av trafikkøkende og naturødeleggende motorveier.

Koronapandemien har vist oss at politikerne kan kaste seg rundt når det trengs, og sørge for effektiv politikk som berger oss gjennom vanskelige tider. Like nødvendig er det at vi ser på trusselen mot naturen og klimaet som like store kriser som trenger rask handling. Det ser dessverre ikke som om dette alvoret er forstått.

I dette brevet presenterer vi Naturvernforbundets forslag til endringer i statsbudsjettet for 2022. Sentralt står økte grønne skatter som skal fremme mer effektiv energibruk, kutte klimagassutslipp og forurensing og gi en mer effektiv ressursbruk. Midlene til naturbevaring må økes drastisk, tilsvarende to milliarder kroner i 2022. Det trengs også et kraftig løft for å frigjøre strøm gjennom energieffektivisering i bygningsmassen, slik at vi kan bruke denne strømmen til å fase ut fossil energibruk uten å måtte være avhengig av ny og naturødeleggende kraftproduksjon. Det trengs også langt mer penger til klimatiltak i sør gjennom Utenriksdepartementets budsjett og til klimatiltak i kommunene. Samferdselssektoren må også vris i grønnere retning, vekk fra tilrettelegging for økt veitransport og over på mer energi- og arealeffektive og klimavennlige løsninger som sparer miljøet og samtidig bidrar til bedre folkehelse.

Tross store satsinger på natur- og klimatiltak som krever betydelige beløp, innebærer forslaget vårt i sum at budsjettbalansen styrkes med vel 13 milliarder kroner, i og med at økte miljøavgifter gir betydelige inntekter. Dette gir handlingsrom for ytterligere satsinger, blant annet innføring av en form for klimabelønning til folket, *klimaavgift til fordeling*, som kan være nødvendig for å få aksept for betydelig økte klimaavgifter. Vi ber regjeringen utrede dette.

Alle endringer som oppgis i dette brevet, er sett i forhold til budsjettavtalen som er inngått for statsbudsjettet for 2021 og oppgis i 2021-kroneverdi. Revidert statsbudsjett for 2021 må bli et steg i riktig retning, der innsatsen trappes opp og det signaliseres ytterligere satsing, slik at aktørene kan forberede seg på et vesentlig grønnere statsbudsjett for 2022.

Nettoendringer i utgifter per departement	Mill. kroner
Finansdepartementet (skatter og avgifter) (FIN)	-22 000
Utenriksdepartementet (UD)	5 030
Nærings- og fiskeridepartementet (NFD)	7
Landbruks- og matdepartementet (LMD)	-70
Samferdselsdepartementet (SD)	-1 425
Klima- og miljødepartementet (KLD)	5 548
Finansdepartementet (FIN)	5
Olje- og energidepartementet (OED)	-250
Sum endringer i utgifter	-13 155

Foruten at hovedsatsingene våre oppsummeres i de etterfølgende sidene, følger det en mer detaljert omtale, sortert på departementsnivå, kapittel og post. Alle tall er i 2021-kroner.

Konkrete forslag til avgiftsendringer

Skatter og avgifter står svært sentralt i arbeidet med å omstille samfunnet over på grønne løsninger. Grønn skattekommissjon hadde mange gode forslag til endringer, men disse er dessverre i liten grad fulgt opp. Prinsippet om at forurenseren skal betale, bør ligge til grunn.

Det vil alltid være viktig å finne en god balanse mellom å bruke gulrot og å bruke pisk. Å bare subsidieres seg ut av deler av miljøutfordringene ser vanskelig ut, da det mest sannsynlig vil gi et høyt ressursforbruk og fort skape nye miljøutfordringer, i tillegg til at det vil kreve store offentlige budsjetter. Økonomiske rammebetingelser som gjør det lønnsomt å opptre miljøriktig, vil bli viktig. Dette vil kreve at flere av dagens miljøavgifter må skjerpes, som CO₂-avgiftene, veibruksavgiften og elavgiften. CO₂-avgiftene og veibruksavgiften vil gi utslippskutt direkte, mens elavgiften er viktig sammen med støtteordninger for å oppnå en mer effektiv energibruk som frigjør strøm som brukes til å fase ut bruken av olje og gass. CO₂-avgiften bør trappes gradvis opp til 2000 kroner/tonn, og vi foreslår at den i 2022 dobles i forhold til 2021-nivået.

Det er også viktig at miljøskadelige subsidier og avgiftsfritak opphører, som leterefusjonsordningen og taxfree-ordningen, og at flypassasjeravgiften forsterkes. Videre trengs det økonomiske insentiver overfor miljøutfordringer der det ennå er svakt med virkemidler, blant annet for å redusere ressursforbruket og oppnå en mer sirkulær og bærekraftig økonomi. Det trengs en grundig studie som ser på hvordan endringer i skatter og avgifter kan bidra til dette.

Endring i inntekter	Mill. kroner¹
FIN CO₂-avgifter	Kap. 5508 og 5543 6 800
FIN Merverdiavgift	Kap. 5521 post 70 -600
FIN Engangsavgift	Kap. 5536 post 71 2 000
FIN Veibruksavgift	Kap. 5538 5 400
FIN Avgift på elektrisk kraft	Kap. 5541 4 500
FIN Grunnavgift på mineralolje mv.	Kap. 5542 900
FIN Flypassasjeravgift	Kap. 5561 2 500
FIN Avgift på deponi av mineralske masser	Ny 500
Sum endring i inntekter	22 000

To ekstra naturmilliarder

Norge har ikke nådd ett eneste av de 20 Aichi-målene som skulle innfris innen 2020. Det mangler kartlegging av verdifull natur og konkret gjennomføring av nødvendige tiltak. Dette omfatter vern og restaurering av natur, intensivert innsats på redningsaksjoner for prioriterte arter og utvalgte naturtyper, opprydding av havner samt økt innsats på vannressursforvaltning og vassdragsrestaurering i revisjonsprosessene.

¹ Provenyet er definert som bokført inntekter i 2022. Beregningene tar ikke hensyn til at økte avgifter kan redusere statens skatteinntekter. Provenyet for CO₂-avgiften i petroleumssektoren er imidlertid justert for lavere skatteinntekter.

Global, nasjonal og lokal naturkrise forsterkes fordi naturhensyn nedprioriteres. I det siste har Norge innført flere forvaltningsgrep som svekker naturhensyn og øker presset på naturmangfoldet. Stadig flere naturområder bygges ned, noe som fører til at viktige levesteder for både vanlige og truede arter forsvinner. Aichi-etterslepet er betydelig, og det må gjøres en kraftinnsats bare for å nå naturvernmålene som allerede skulle vært nådd. Og for 2022 må det bygges betydelig kapasitet fordi det vil bli vedtatt enda mer ambisiøse naturmål på naturtoppmøtet i Kina høsten 2021 ut fra FNs naturpanel sine klare ambisjoner.

I statsbudsjettet for 2022 trengs det derfor en kraftig økning i midlene til naturtiltak. Vi må både ta igjen et stort etterslep og samtidig bygge opp kapasitet for å møte de nye utfordringene som vil komme. Samtidig med det kuttes i subsidier til natur- og klimaskadelige tiltak, som for eksempel hogst i vanskelig terreng og gjødsling av skog.

Innsatsen må økes dramatisk på poster som blant annet gir økt skogvern, marint vern, restaurering av myr og andre viktige naturtyper og sikrer langt flere prioriterte arter og utvalgte naturtyper og betydelig forsterking av miljøkompetanse i kommunene. I tillegg må det bevilges mye mer penger til biologisk god kartlegging og overvåking av natur, betydelig styrking av vannressursforvaltningen og forsterking av kampen mot all miljøkriminalitet. I tillegg må det bygges opp kapasitet for å forberede kommende økt aktivitet. I sum foreslår vi tiltak for å bevare natur som innebærer at det må bevilges 2 milliarder kroner ekstra.

Vi vil samtidig be om at det i revidert statsbudsjett for 2021 kommer tilleggsbevilgninger som bidrar til opptrapping av bevilgningene, samtidig som det signaliseres at Miljødirektoratet og andre aktører må forberede seg på økte midler i 2022. Det vil også være behov for å trappe opp innsatsen ytterligere på flere områder i etterfølgende år.

Endring i utgifter per kapittel og post		Mill. kroner
LMD	Landbrukets utviklingsfond	Kap. 1150 post 50 -70
KLD	Miljøovervåking	Kap. 1410 post 21 150
KLD	Miljøkartlegging	Kap. 1410 post 22 75
KLD	Restaureringsfond	Kap. 1410 post NY 200
KLD	Artsdatabanken	Kap. 1411 75
KLD	Driftsutgifter, Miljødirektoratet	Kap. 1420 post 01 150
KLD	Spesielle driftsutgifter, Miljødirektoratet	Kap. 1420 post 21 75
KLD	Vannressursforvaltning	Kap. 1420 postene 22 og 70 150
KLD	Tiltak i verneområder	Kap. 1420 post 31 50
KLD	Verneplaner, nytt vern og nasjonalparker	Kap. 1420 postene 32–34 250
KLD	Skogvern	Kap. 1420 post 35 550
KLD	Restaurering av myr og annen våtmark	Kap. 1420 post 38 75
KLD	Naturarv og kulturlandskap	Kap. 1420 post 81 25
KLD	Truede arter og naturtyper	Kap. 1420 post 82 75
KLD	Miljøkompetanse i kommunene	Kap. 1420 post NY 170
Sum endringer i utgifter		2 000

Krafttak for effektiv energibruk og klimakutt

2020 ser ut til å bli det varmeste året på kloden noensinne. Klimaendringene er her og vil koste oss dyrt. Statsbudsjettet for 2022 må ta oss store steg nærmere våre klimamål og et fossilfritt Norge.

Å redusere bruken av fossil energi er den viktigste måten å redusere norske klimagassutslipp på. Norge må ta sin rettfærdige andel av de utslippskutt som skal til for å unngå 1,5 graders global temperaturstigning. Naturvernforbundets rapport *Fossilfritt Norge*² viser at det er mulig å redusere forbruket av fossil energi med 95 prosent innen 2040 – uten utbygging av ny kraftproduksjon. Dette forutsetter en politisk vilje til en stor satsing på energieffektivisering, nedgang i transportbehovet og en utfasing av petroleumsindustrien innen 2040.

² Rapporten *Fossilfritt Norge*: <http://www.naturvernforbundet.no/fossilfritt norge>

Naturvernforbundet mener at norsk utvinning av olje og gass må trappes ned i samme tempo som verden må kutte sine klimagassutslipp, og det betyr en reduksjon på 55 prosent fram til 2030. En ny rapport fra Statistisk sentralbyrå viser at effekten av en kraftig innstramming i oljepolitikken kun tilsvarer om lag ett års BNP-vekst i løpet av kommende trettiårsperiode og vil ellers ha beskjedne konsekvenser – på grunn av blant annet sterkere konkuranseevne i resten av økonomien.³ Regjeringen må utarbeide en nedtrappingsplan for olje- og gassindustrien som også sikrer rettferdig omstilling for dagens oljearbeidere.

Det er mulig å få til en halvering av energiforbruket innen byggsektoren, men det trengs langt flere virkemidler enn staten i dag bruker på å fremme energieffektivisering, blant annet gode og utvidede støtteordninger og bedre rådgivingsmuligheter.

Norge er et ressurssterkt land med et stort ansvar i klimasammenheng, ikke minst fordi landet har tjent store penger på salg av olje og gass, som er en grunnleggende bidragsyter til de menneskeskapte klimaendringene. Derfor må Norge støtte utslippskutt og fornybar energi til utvikling i andre land, spesielt i sør. I tillegg må Norge bidra med mer til klimatilpasning for land og folk som rammes hardt av klimaendringer, ettersom dette er historisk underfinansiert i norsk klimafinansiering. Vi foreslår betydelige finansielle løft på disse områdene.

Endring i utgifter per kapittel og post		Mill. kroner
UD	Fornybar energi	Kap. 162 post 72 500
UD	Miljø og klima	Kap. 163 post 70 4 530
KLD	Klimatiltak	Kap. 1420 post 61 776
KLD	Energifondet	Kap. 1428 post 50 1 684
KLD	Klima- og skogsatsing	Kap. 1482 1 018
OED	Geologisk kartlegging	Kap. 1810 post 21 -50
OED	Forskning og næringsutvikling	Kap. 1830 post 50 -200
Sum endringer i utgifter		8 258

Grønn transportomlegging

Transportsektoren er en betydelig bidragsyter til nedbygging av natur og matjord og er blant de største kildene til utslipp av klimagasser og annen luftforurensing samt støyforurensing. Teknologiske grep vil bidra signifikant på noen områder, men ikke på alle. Behovet for store og raske kutt i klimagassutslipp og nødvendigheten av å stanse store inngrep i natur og matjord krever betydelige omprioriteringer i transportsektoren, blant annet for å innfri mål om stans i tap av artsmangfold, halvering av klimagassutslipp samt reduksjon i støyplage og nedbygging av matjord. For å oppnå dette er det viktig å videreføre, skjerpe og innfri mer spesifikke mål som nullvekstmålet for personbiltrafikken og målet om å flytte godstransport fra vei til sjø og bane.

Viktige bidrag vil være å vri investeringsmidlene i veisektoren, vekk fra store motorveitbygginger med betydelig areal- og klimafotavtrykk og over på utbedring og vedlikehold av eksisterende veinett. Staten må bidra langt mer til å fremme sykkel som transportmiddel, der potensialet øker ytterligere i takt med mer bruk av elektriske sykler, også utenom byene. Foruten at sykling er svært miljøvennlig, bidrar det også i til bedre folkehelse og har derfor en høy samfunnsnytte.

Videre må kollektivtransporten utvikles videre, og det trengs betydelige beløp til tiltak gjennom byvekstavtalene og belønningsordningen for å oppnå effektive og miljøriktige transportløsninger. Naturvernforbundet ber også om en ekstra pott for en enklere belønningsordning for mindre og mellomstore byer/tettsteder. For jernbanen blir det viktig å intensivere vedlikeholdet og satse på tiltak som fremmer godstransporten, foruten å videreføre god framdrift i utbygginger som øker kapasiteten i banene inn mot og gjennom de større byene. Store jernbaneutbygginger må komme som erstatning for, og ikke i tillegg til, motorveitbygging.

³ Statistisk sentralbyrås rapport: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/konsekvenser-av-reduisert-petroleumsvirksomhet>

Endring i utgifter per kapittel og post			Mill. kroner
SD	Riksveiinvesteringer: store utbygginger	Kap. 1320 post 29 og 30	-2 100
SD	Riksveiinvesteringer: bymiljø-/byvekstavtaler	Kap. 1320 post 30	1 000
SD	Riksveiinvesteringer: gang- og sykkelveier	Kap. 1320 post 30	600
SD	Reduserte bompenger utenom byområdene	Kap. 1320 post 73	-1 000
SD	Nye Veier AS	Kap. 1321	-2 000
SD	Belønningsordningen m.m.	Kap. 1330 post 61 og 64	300
SD	Kjøp av infrastruktur tjenester, jernbane	Kap. 1352	1 500
SD	Støtte til elektriske ferjer	NY	200
SD	Støtte til ekspressbusser	NY	25
Sum endringer i utgifter			-1 425

Gjenbruk og sirkulær økonomi i praksis

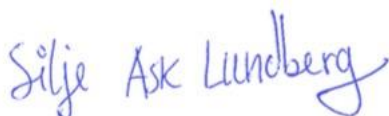
Flere indikatorer på naturens tålegrense⁴ peker mot at det haster å redusere det materielle fotavtrykket vårt og øke ressursutnyttelsen av det vi har. Som et av verdens mest høyforbrukende land per innbyggere, i klima- og naturkrise, har vi ingen unnskyldning for å vente med en overgang til en sirkulær økonomi. Det er skrikende behov for gode verktøy for å få i gang rask og effektiv omstilling som får ned forbruket uten at det rammer sosialt skjævt. Scenarieregninger viser at det er potensial for mer enn 100 000 nye arbeidsplasser ved omstilling til en sirkulær økonomi. Begynner vi nå, kan vi få til dette på en smart og rettferdig måte.

Som nevnt savner vi oppfølging av utredningen fra grønn skattekomisjon. Men å få økonomien sirkulær var ikke en vesentlig del av utredningen. Det trengs derfor en ny og grundig gjennomgang av skatte- og avgiftssystemet for å kartlegge de mest effektive verktøyene som kan tas i bruk for å gjøre økonomien sirkulær. Vi trenger derfor en skattekomisjon for en sirkulær og bærekraftig økonomi, og det må bevilges penger til dette, helst allerede i revidert statsbudsjett for 2021. Et tema vi allerede nå kan peke på som bør gjennomgås, er den nye forbrenningsavgiften på avfall. Her bør det vurderes endringer som i større grad vil stimulere til avfallsminimering, gjenbruk og gjenvinning.

Vi ber også om at det settes i gang et forsknings- og utviklingsarbeid rundt alternativ bruk av restmasser i mineralindustrien. Sammen med innføring av avgift på deponi av restmasser kan dette bidra til langt bedre ressursbruk og mindre miljøbelastning fra denne typen næringsvirksomhet.

Endring i utgifter per kapittel og post			Mill. kroner
NFD	Forskning på bruk av restmasser	Kap. 920 post 50	7
FIN	Utredningsarbeid, skatter og avgifter	Kap. 1600 post 21	5
Sum endringer i utgifter			12

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Silje Ask Lundberg
leder

⁴ Planet boundaries: <https://www.stockholmresilience.org/research/planetary-boundaries.html>

Detaljert omtale av Naturvernforbundets innspill til arbeidet med statsbudsjettet for 2022

Endringer i skatter og avgifter (FIN)

Gjennomgang av skatte- og avgiftssystemet

Grønne skatter og avgifter har et stort potensial for å bidra til naturbevaring og utslippskutt. Det er derfor viktig at bruken av økonomiske virkemidler for å løse miljøutfordringene forsterkes. Før vi går gjennom konkrete forslag til endringer punkt for punkt, vil vi peke på noen saker som må bearbeides nærmere:

Endre avgiften på forbrenning av avfall (kap. 5546 post 70)

I 2021 innføres det avgift på forbrenning av avfall. Det kan være et steg i riktig retning, men vi mener at avgiften må endres for å gi et større insentiv til avfallsminimering, gjenbruk og gjenvinning, særlig med tanke på å redusere både produksjon og forbrenning av plast. En av flere muligheter kan være å innføre en form for materialavgift, som ilegges materialer som består av ikke-resirkulerte ressurser. Dette må utredes nærmere.

Fjerne taxfree-ordningen

Taxfree-ordningen subsidierer folks flyreiser. Naturvernforbundet har lenge ment at ordningen bør avskaffes, noe EU har gjort for reiser mellom sine land. Vi ser ingen grunn til at den mest miljøskadelige transportformen fortsatt skal subsidieres på denne måten. For å få tilstrekkelig effekt er det antakelig nødvendig at bortfallet av taxfree-salget ved norske flyplasser og på utenlandsferjer kombineres med en reduksjon i kvotene for tollfri innførsel. Grønn skattekommisjon anbefaler at tollfri innførsel av alkohol og tobakk oppheves helt. Vi forutsetter at Avinors inntektstap ved bortfall av taxfree-ordningen dekkes inn gjennom justeringer i Avinors lufthavnavgifter og eventuelle bevilgninger direkte over statsbudsjettet. I påvente av at taxfree-ordningen avskaffes, bør innførselskvotene trappes ned.

Avskaffe leterefusjonsordningen

Støtten til leting etter nye ressurser på norsk sokkel innebærer at den norske stat bruker fellesskapets midler til å subsidiere en aktivitet som ikke kommer til å gi avkastning når klodens gjenværende utslippsbudsjett skal overholdes. I anbefalingene fra ekspertutvalget for grønn konkurransekraft står det: *Økende usikkerhet knyttet til framtidig etterspørsel gjør at regjeringen bør vurdere behov for endringer i dagens petroleumsregime. Dette for å sikre at fellesskapet ikke tar økende risiko i et marked med voksende etterspørselsusikkerhet.* Også grønn skattekommisjon har tatt til orde for å endre på ordningen med leterefusjon, for å unngå at samfunnsøkonomisk ulønnsomme investeringer gjennomføres og den negative miljøpåvirkningen av oljeutvinning på norsk sokkel blir større enn nødvendig. Naturvernforbundet mener det er på høy tid å avvikle skatterefusjonsordningen og friinntekten, slik at oljeselskapene ikke påfører den norske staten unødvendig risiko.

Nedsette skattekommisjon for sirkulær og bærekraftig økonomi

Som nevnt tidligere i dette innspillet trenger vi en ny og grundig gjennomgang av skatte- og avgiftssystemet for å kartlegge de mest effektive verktøyene som kan tas i bruk for å gjøre økonomien sirkulær. Vi trenger derfor en skattekommisjon for en sirkulær og bærekraftig økonomi, og dette arbeidet bør starte opp i 2021 og fullføres i 2022.

Utrede karbonavgift til fordeling

Prisen på aktiviteter som bidrar til klimaendringer, må økes betydelig. For å gjøre det politisk enklere å øke klimaavgiftene kan det være riktig å kombinere dette med en ordning der det økte provenyet betales tilbake til landets innbyggere med et likt beløp, såkalt karbonavgift til fordeling. Dermed vil folk som ligger på landsgjennomsnittet når det gjelder klimapåvirkning, ikke få noen netto avgiftsendringer. Dette kan skape større folkelig oppslutning om både målet om lavere klimagassutslipp og virkemidlet for å oppnå dette. Videre vil et slikt prinsipp unngå at

offentlige budsjetter gjøres avhengig av inntekter fra høye utslipp, noe som kan gi uheldige virkninger. En form for klimabelønning etter prinsippet *karbonavgift til fordeling* må utredes med tanke på snarlig implementering.

Utrede endringer i kraftskatten

Endringene i kraftskatten i 2021 gjør investeringer i vannkraft mer lønnsomt. Vi må unngå at dette fører til nye kraftutbygginger eller naturødeleggende utvidelser. Det bør derfor utredes endringer virkemidlene som fremmer modernisering av kraftverk og ikke utbygginger.

CO₂-avgifter (kap. 5508 post 70; kap. 5543 post 70)

Naturvernforbundets forslag

- CO₂-avgiftene doubles, noe som vil øke det bokførte provenyet med 7,3 mrd. kroner, derav 0,5 mrd. kroner fra petroleumssektoren etter skatt.

Begrunnelse

Et hovedgrep for å redusere klimagassutslipp må være å øke CO₂-avgiftene. Disse er nå for lave til å gi nødvendige insentiver for utslippskutt. Naturvernforbundet mener at avgiftsnivået må trappes gradvis opp til 2000 kroner/tonn, og som et ledd i dette bør de i 2022 doubles i forhold til vedtatt budsjett for 2021. Videre bør flere unntak og lave satser oppheves. Statistisk sentralbyrå har i sin [analyse til Klimakur 2030](#) vist at utslippsprisen må opp i 3000–35 000 kroner/tonn for å innfri utslippsreduksjonen i Klimakur 2030. Økt CO₂-avgift må ses i sammenheng med forslaget om *karbonavgift til fordeling*.

Merverdiavgift (kap. 5521 post 70)

Naturvernforbundets forslag

- Reparasjon og utleie av utvalgte produkter som klær og sko, tur- og sportsutstyr, møbler, verktøy og elektronikk fritas for merverdiavgift (altså ilegges nullsats). Provenyeffekten er svært usikker, men er for reparasjon anslått til minus 0,6 mrd. kroner.

Begrunnelse

For å løse klimautfordringene må vi gjøre noe drastisk med overforbruket vårt. I dag velger altfor mange å kjøpe nytt, da det er for dyrt og utilgjengelig å reparere eller leie. Det er derfor nødvendig å utvikle lønnsomme forretningsmodeller og nye tjenester som utdaterer bruk-og-kast-samfunnet ved å gjøre det enkelt, behagelig og lønnsomt for både privatpersoner og selskaper å låne, leie, gjenbruke og selge videre. Fritak for merverdiavgift (altså nullsats) på reparasjon og utleie av klær og sko, tur- og sportsutstyr, møbler, verktøy og elektronikk er et viktig virkemiddel i så måte. Vi ber om at dette innføres fra 1. januar 2022.

Engangsavgift (kap. 5536 post 71)

Naturvernforbundets forslag

- Engangsavgiften på personbiler skjerpes, og engangsavgiften på varebiler differensieres på linje med personbiler. Det bokførte provenyet anslås til 1,5 mrd. kroner.
- Det innføres miljødifferensiert engangsavgift på fritidsbåter, vannskutere og snøskutere m.m. Det bokførte provenyet anslås til 0,5 mrd. kroner.

Begrunnelse

Engangsavgiften på kjøretøy er viktig for å vri kjøretøyparken i mindre miljøskadelig retning og innfri Stortingets mål om at det ikke lenger skal selges bensin- og dieslbiler fra 2025. I 2022 må avgiftene skjerpes, slik at elbilfordelene kun gjelder biler med svært lave utslipp, noe som betyr at en del ladbare hybridbiler ikke kan falle i samme kategori. Samtidig er det viktig å øke avgiftene på bensin- og dieslbiler, siden det er disse som skal fases ut. På sikt bør det også innføres engangsavgift på elbiler som skal stimulere til en bilpark med lavest mulig energi- og ressursforbruk. Det er prisdifferansen mellom elbiler og biler med forbrenningsmotor som er

viktig. For store avgiftsfordeler for elbiler vil gi mer bilbruk og tilhørende natur- og miljølemper. Også fritidsbåter, vannskutere og snøskutere må få engangsavgift etter samme prinsipp som for personbiler, med sterk differensiering basert på klimagassutslipp og lokal forurensing. Våre endringer vil i sum kunne øke det bokførte provenyet med 2,0 mrd. kroner.

Veibruksavgift (kap. 5538)

Naturvernforbundets forslag

- Reduksjonen i veibruksavgiften i 2020 og 2021 reverseres, og i tillegg økes veibruksavgiften på diesel til bensinnivå (målt etter energiinnhold). Veibruksavgiften på bensin økes da med 0,52 kroner/liter og på diesel (mineralolje) med 2,58 kroner/liter. Avgiften på bioetanol og biodiesel skaleres tilsvarende opp. I sum vil det bokførte provenyet øke med om lag 5,4 mrd. kroner.

Begrunnelse

Det er et stort sprik mellom nivået på veibruksavgiftene og de gjennomsnittlige eksterne, marginale kostnadene fra veitrafikken. Naturvernforbundet støtter grønn skattekommissjon i at veibruksavgiftene må tilsvare de eksterne kostnadene. Dette bør skje i løpet av få år, og noe av avviket må dekkes gjennom veipricing i de større byområdene. Særlig viktig blir det å øke veibruksavgiften på diesel, da de eksterne luftforurensingskostnadene ved bruk av diesel er høyere enn ved bruk av bensin. Lav veibruksavgift på diesel svekker også jernbanens konkurransekraft i forhold til lastebilen.

Avgift på elektrisk kraft (kap. 5541)

Naturvernforbundets forslag

- Avgiften på elektrisk kraft økes med 60 prosent, slik at ordinær sats økes med 10,00 øre/kWh og blir 26,69 øre/kWh. Også redusert sats økes relativt like mye. Dette vil øke det bokførte provenyet med om lag 4,5 mrd. kroner.
- Datasentre som produserer kryptovaluta, må illegges avgift tilsvarende ordinær sats. I tillegg må ordningen med lav sats på datasentre generelt evalueres.

Begrunnelse

Avgiften er viktig for å gjøre energieffektivisering mer lønnsomt og må økes. I 2023 bør den ordinære satsen være økt til svensk nivå. (Ordinær sats i Sverige er i 2021 på 35,60 øre/kWh (SEK).) Halve veksten tas i 2022. Samtidig må grunnavgiften på mineralolje økes tilsvarende, slik at olje ikke styrkes i konkurransen med elektrisitet. Potensialet for energieffektivisering er stort og helt nødvendig for at vi skal nå våre energi-, klima- og naturmål. Med satsing på energieffektivisering gjennom økt støtte fra Enova vil den totale strømregningen for husholdninger kunne reduseres.

Lav sats for datasentrenes svekker insentivene for effektiv energibruk, noe som er uheldig, og dette bør derfor evalueres. Produksjon av kryptovaluta er omstridt og svært energikrevende. Som et minstekrav må datasentre som produserer kryptovaluta, illegges avgift med ordinær sats.

Grunnavgift på mineralolje mv. (kap. 5542 post 70)

Naturvernforbundets forslag

- Også grunnavgiften på mineralolje økes med 60 prosent, for ordinær sats med 1,04 kroner/liter, slik at den blir på 2,78 kroner/liter. Også redusert sats økes relativt like mye. Dette vil øke det bokførte provenyet med om lag 0,9 mrd. kroner.

Begrunnelse

Økt avgift på elektrisk kraft er viktig for å fremme mer effektiv energibruk. Tilsvarende må grunnavgiften økes for å oppnå utfasing av fossil energibruk.

Avgift på drikkevareemballasje (kap. 5559)

Naturvernforbundets forslag

- Grunnavgiften for plast og metall erstattes av en gradert og provenynøytral miljøavgift.
- Grunnavgiften på engangsglass økes med 3,73 kroner i forhold til vedtatt budsjett for 2021, slik at den blir på 5,00 kroner.

Begrunnelse

Klimagassutslipp fra plast må begrenses, og da vil mer resirkulering være viktig. Som et første skritt bør dagens grunnavgift på plast- og metallemballasje omgjøres til en gradert miljøavgift som premierer bruk av resirkulert materiale. Det er også sterkt beklagelig at bruken av engangsglass som drikkevareemballasje har økt, til tross for at engangsglass har vesentlig høyere klimafotavtrykk enn annen emballasje. For å bidra til overgang til pantbar emballasje med lavere klima- og ressursfotavtrykk foreslår vi at grunnavgiften på glassflasker økes.

Flypassasjeravgift (kap. 5561 post 70)

Naturvernforbundets forslag

- Avgiften blir igjen virksom etter et midlertidig fritas og omgjøres til seteavgift og økes ytterligere på mellomlange og lange reiser. Dette vil øke det bokførte provenyet med om lag 2,5 mrd. kroner.

Begrunnelse

Flypassasjeravgiften er et viktig virkemiddel mot utslippsveksten fra flytrafikken. Det er utenlandstrafikken som har hatt den kraftigste veksten i klimagassutslipp, og det er også der det er størst avgiftsfritak og andre gunstige ordninger, som taxfree, manglende CO₂-avgift og manglende merverdiavgift. En egen og høyere sats for reiser ut av Norge til EU/EØS-land bør innføres for å kompensere for manglende CO₂-avgift (noe som det bør være verd å sjekke ut mulighetene for overfor ESA). En tredje sats, for reiser ut av EU/EØS-området, bør økes vesentlig utover dagens sats, da slike reiser har svært høye utslipp uten å betale CO₂-avgift eller omfattes av kvotesystemet. Vi ber videre om at avgiften omgjøres til en seteavgift, slik at det blir mer attraktivt å kjøre færre, men fullere fly.

Primært bør drivstoff brukt til flygninger i internasjonal trafikk ilegges CO₂-avgift. Etter hvert som bilaterale avtaler om dette forhåpentlig inngås, der trafikken i Norden bør være et første skritt, kan flypassasjeravgiften reduseres.

Avgift på deponi av mineralske masser (NY)

Naturvernforbundets forslag

- Det innføres en ny avgift på deponi av mineralske masser på i gjennomsnitt 50 kroner/tonn fra 1. juli 2022. Dette vil øke det bokførte provenyet med om lag 0,5 mrd. kroner.

Begrunnelse

Naturvernforbundet foreslår at det innføres avgifter på bergindustrien som kan bidra til å redusere det store avfallsproblemet og de store arealinngrepene denne bransjen forårsaker. Avgiftene må utformes slik at de fremmer både driftsformer som gir lite avfall til ytre deponi, og alternativ bruk av overskuddsmassene. Dette vil føre til både mindre naturinngrep/miljøbelastning og lavere klimagassutslipp – og en bedre ressursutnyttelse. I første omgang foreslår vi en ny miljøavgift på deponi av gruveavfall. Avgiften kan eventuelt skaleres fra f.eks. 35 til 150 kroner/tonn, avhengig av massens innhold av miljøgifter og andre skadelige stoffer samt av deponiløsning.

CO₂-avgift på omsetning av torv (NY)

Naturvernforbundets forslag

- Det innføres CO₂-avgift på omsetning av torv.

Begrunnelse

[Torvuttak](#) gir betydelige klimagassutslipp og ødeleggelse av natur. Grønn skattekommisjon har anbefalt at det innføres CO₂-avgift på klimagassutslipp fra omdisponering av større arealer, f.eks. avskoging, drenering, grøfting og nedbygging av myr samt uttak av torv. CO₂-avgift på omsetning av torv, på nivå med den ordinære satsen for CO₂-utslipp, kan være en god start. Det vil synliggjøre de egentlige samfunnskostnadene, og en slik løsning vil sikre at det ikke blir forskjell på om produktet kommer fra norske eller utenlandske uttak. Provenyeffekten vil neppe bli stor, da avgiften forhåpentlig vil fortrenge de klimaskadelige løsningene. Avgift vil fremme andre og mer miljøvennlige typer jordforbedringsmaterialer, som kompostbasert jord.

Utenriksdepartementet (UD)

Fornybar energi (kap. 162 post 72)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til fornybar energi økes til 899 mill. kroner, som er 500 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021.

Begrunnelse

Det er svært beklagelig at kuttene i energibistand i 2020 er videreført i 2021, i strid med utviklingsministerens og utviklingsmeldingens løfter. Det er ikke tilstrekkelig å skylde på manglende absorberingskapasitet i prosjektporteføljen når det fins et stort mangfold av kanaler som kan få midler til prosjekter i sør, inkludert multilaterale fond Norge i flere tilfeller har gitt støtte til før. Det er generelt svært bekymrende at innlemmelsen av tematiske bilaterale satsinger (som tidligere ble finansiert over tematiske budsjettposter) i regionbevilgningene (kap. 159) gjør det mye vanskeligere å tolke hvorvidt klima- og miljøhensyn ivaretas i bistandsbudsjettet, og denne bekymringen er større når det gjelder energibistand gitt nylige reduksjoner. Reduksjonene er spesielt skuffende siden denne formen for fornybarsatsing når ut til dem som ikke har tilknytning til det offentlige strømnettet. Det må satses enda mer på å gi basistilgang til energitjenester for husholdninger som ikke kan forvente tilkobling til nettet innen 2030 (bl.a. flertallet i Afrika), i form av kokeovner og desentraliserte strømløsninger som gir reduserte utslipp og kostnader og bedre helse. Denne typen energibistand er avgjørende nettopp for å oppnå regjeringens mål om å støtte tiltak som bidrar til å redusere konsekvensene av koronapandemien, f.eks. elektrifisering av helseklinikker og tiltak som skaffer pålitelig elektrisitet til gjenoppbygging av økonomien, spesielt i steder uten kobling til nettet.

Miljø og klima (kap. 163 post 70)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til miljø og klima økes til nær 5658 mill. kroner, som er 4530 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021. De ekstra midlene går til FNs grønne klimafond (1280 mill. kroner), FNs tilpasningsfond (250 mill. kroner) og nye satsinger på tilpasning relatert til vann (800 mill. kroner), landbruk (1800 mill. kroner) og infrastruktur (400 mill. kroner).

Begrunnelse

Ifølge rapporten [Norway's Fair Share](#) fra Stockholm Environment Institute må Norge kutte 198 mill. tonn CO₂-ekvivalenter årlig fram mot 2030, som er landets rettferdige andel i tråd med historisk ansvar og økonomisk kapasitet. Derfor må Norge støtte utslippskutt og fornybar energi til utvikling i andre land, spesielt i sør. I tillegg må Norge gi mer til klimatilpasning for land og folk som rammes hardest, ettersom dette er historisk underfinansiert i norsk klimafinansiering. Økte midler til klimatilpasning i 2020-budsjettet var svært gledelig, men det er uklart hvordan

den generelle innlemmelsen av tematiske bilaterale satsinger i regionbevilgningene vil påvirke tilpasning. Klimafinansiering må økes med friske midler, ikke omfordelinger. Regjeringen bør følge [opptrappingsplanen](#) fra Forum for utvikling og miljø (ForUM), slik at Norge bidrar mer hvert år i tråd med landets rettferdige andel av global klimafinansiering.

Nærings- og fiskeridepartementet (NFD)

Norges forskningsråd, forskning på restmasser (kap. 920 post 50)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til Norges forskningsråd økes til vel 1670 mill. kroner, som er 7 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021. De ekstra midlene øremerkes oppstart av et nytt forskningsprogram om bruk av restmasser fra mineralindustrien.

Begrunnelse

Mineralindustrien produserer store mengder restmaterialer som behandles som avfall og dumpes. Disse restmaterialene kan være en ressurs som bør utnyttes på miljøvennlig måte, i tråd med ønskene om å innføre en sirkulær økonomi, noe som vil kunne skape nye arbeidsplasser og styrke næringslivets grønne konkurransekraft (jf. Meld. St. 45 (2016–2017) *Avfall som ressurs – avfallspolitik og sirkulær økonomi*). Vi trenger derfor et program for forskning og utvikling rundt alternativ bruk av restmasser og foreslår at dette legges under Forskningsrådet. Programmet igangsettes i 2022 og trappes opp i påfølgende år.

Videre ber vi om at det utredes muligheter for å etablere en institusjon med solid økonomisk base tilsvarende Enova og Gasnova, f.eks. «Ressursnova», som har til formål å redusere avfallsmengden og øke bruken av restmasser på alle områder i samfunnet. En slik institusjon vil kunne støtte gode forskningsprosjekter samt utvikling av næringer som reduserer avfallsproblemet i samfunnet gjennom gjenbruk og resirkulering.

Landbruks- og matdepartementet (LMD)

Skog-, klima- og energiltak (kap. 1149 post 73)

Naturvernforbundets kommentar

Vedtatt budsjett for 2021 innebærer at det skal brukes nær 45 mill. kroner til klimatiltak i skog, som tettere planting etter hogst, gjødsling og skogplanteforedling. Om det fortsatt skal bevilges penger over denne posten i 2022, må de brukes på tiltak med god klimaeffekt og samtidig positiv virkning på naturmangfoldet, som f.eks. tilskudd til utstakt bruk av lukka hogstformer og å forlenge omløpstida på et skogbestand før det hogges.

Skogens er viktig i klimasammenheng. Flatehogst bidrar til karbonutslipp fra skogsjord og skogen som økosystem. Det tar lang tid for en ny skog å «tilbakebetale» karbonutslipp som flatehogst gir, kanskje så mye som 90–150 år. Skogbrukets beste klimabidrag på kort og mellomlang sikt vil derfor være lukka hogst og la skogen stå lenger før den hogges. Å beholde variert og gammel skog er viktig klimatilpasning pga. skogens evne til vannregulering og rassikring.. Mindre flatehogst er også bra for naturmangfold, rekreasjon og friluftsliv. Gjødsling av skog vil få negative konsekvenser for naturmangfold og gir heller ikke spesielt gode eller kostnadseffektive klimaresultater.

Landbrukets utviklingsfond (kap. 1150 post 50)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til Landbrukets utviklingsfond reduseres til nær 1296 mill. kroner, noe som er 70 mill. kroner mindre enn vedtatt budsjett for 2021. Bygging av skogsveier reduseres med 100 mill. kroner, mens artsbevaring og restaurering/opprettholdelse av utvalgte kulturlandskap økes med 10 mill. kroner, og metodeutvikling og kartlegging av gammelskog får 20 mill. kroner.

Begrunnelse

Miljøfiendtlig subsidiering av nye skogsveier gir store negative effekter på biologisk mangfold. Regjeringen åpner for veibygging i skoger med villmarkspreg, områder som er dokumentert å være biologisk svært viktige, med et naturmangfold som er sammenliknbart med naturreservat og nasjonalparker og dobbelt så stort som i vanlig drevne skoger. Midler til skogsveibygging kan også kuttes under kap. 1149 post 71.

Tilskudd til økt hogst og veibygging i bratt terreng er videre en subsidie av tiltak som vil kunne føre til økt flomfare, skred og erosjon, og er også et dårlig klimatiltak, siden det frigjør store mengder karbon fra det enorme lageret som finnes i skogsjorda. Det må derfor stilles langt strengere krav til hvor det blir gitt støtte til bygging av skogsveier og taubane, og bevilgningene må reduseres. Alle miljøfiendtlige subsidier må fjernes, og støtte må kun gis til tiltak som ivaretar og bedrer skogen som livsmiljø og gir reell klimaeffekt. Midler til miljøtiltak er bra, men de må konkretiseres, kvalitetssikres skogøkologisk og være reelle miljøtiltak utover dagens eksisterende krav.

Samferdselsdepartementet (SD)

Riksveiinvesteringer (kap. 1320 postene 29–30 og 73)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningene til riksveiinvesteringer (kap. 1320 post 29–30 utenom bompenger) reduseres til 12 476 mill. kroner, som er 500 mill. kroner mindre enn vedtatt budsjett for 2021. Spesielt viktig blir det å hindre videre detaljplanlegging og/eller oppstart av nye motorveiprojekt. Midlene til store veiutbygginger reduseres med 2100 mill. kroner.
- Bevilgningen til bymiljø- og byvekstavtaler på post 30 økes til 2000 mill. kroner, som er 1000 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021. De ekstra midlene omprioriteres internt på post 29–30 og tas fra store veiutbygginger.
- Bevilgningen til bygging av gang- og sykkelveier økes med 600 mill. kroner i forhold til vedtatt budsjett for 2021. De ekstra midlene omprioriteres internt på post 29–30 og tas fra store veiutbygginger, og midler herfra kan også brukes til å reetablere å styrke tilskuddspotten til kommunene (kap. 1320 post 63).
- Bevilgningen til reduserte bomtakster utenom byområdene på post 73 reduseres til 1105 mill. kroner, som er 1000 mill. kroner mindre enn vedtatt budsjett for 2021.

Begrunnelse

Store veiutbygginger igangsettes, som innebærer at satsingene på jernbane undergraves, og at biltrafikken øker. Dette rimer dårlig med målet i klimaforliket om at veksten i persontransporten i byområdene skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange (nullvekstmålet). I tillegg skaper motorveiutbyggingene store naturinngrep og nedbygging av matjord. Reduksjonen i midler til gang- og sykkelveier – fra 600 mill. kroner i 2016 via til 200 mill. kroner i 2020 – rimer heller ikke med klimaforliket og ønskene om å fremme sykkel som transportmiddel.

Naturvernforbundet mener at midlene nå må økes opp mot 2016-nivået og foreslår videre at den tidligere tilskuddsordningen til gang- og sykkelveier (kap. 1320 post 63) gjenoppstår. Når det gjelder bymiljø- og byvekstavtaler er også etterslepet stort. Vårt forslag innebærer at store veiutbygginger på post 29–30 reduseres med 2100 mill. kroner, der vi forutsetter at det isteden gjennomføres mindre utbedringer samt sikkerhetstiltak.

Nye Veier AS (kap. 1321)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til Nye Veier AS reduseres til 3785 mill. kroner, som er 2000 mill. kroner mindre enn vedtatt budsjett for 2021.

Begrunnelse

Nye Veier har fått i oppdrag å bygge motorveier, blant annet i korridorer der jernbanen bør

prioriteres. Nå planlegges det også omfattende og kostbare utbygginger der veistandarden fra før er veldig bra og trafikkmengdene små. Omfattende motorveiutbygging undergraver nullvekstmålet samt målet om godsoverføring og har store negative konsekvenser for klima, natur og matjord. Selskapet må ikke få sette i gang nye motorveiprojekt. Isteden må utbyggingsplanene nedskaleres betydelig.

Tilskudd til byområder (belønningsordningen) (kap. 1332 post 66)

Naturvernforbundets forslag

- Tilskuddet til byområder økes til 3105 mill. kroner, som er 300 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021. 100 mill. kroner øremerkes en egen tilskuddspott for mindre og mellomstore byområder/tettsteder.

Begrunnelse

Belønningsordningen gir de større byene mulighet til å satse mer på kollektivtransport for å innfri klimaforlikets nullvekstmål m.m., og den premierer kommuner som forplikter seg til en god arealpolitikk og andre tiltak som hindrer vekst i bilbruken og styrker kollektivtransport, sykkel og gange. Potten bør derfor økes. Videre savner vi tilsvarende virkemidler overfor de mindre og mellomstore byene/tettstedene og ber derfor regjeringen innføre en ny belønningsordning som sikrer statlig (med)finansiering av flere miljørelaterte tiltak. En betingelse for statlig støtte må være at kommunene kartlegger naturverdiene i kommunene og fører en arealpolitikk som reduserer transportomfanget, hindrer vekst i bilbruken og sikrer nærnatur og matjord mot nedbygging. Midlene kan brukes til både investeringer og drift og bør derfor kunne økes betydelig, uten store planprosesser.

Kjøp av infrastrukturtenester, jernbane (kap. 1352 postene 71, 72, 73 og 75)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til kjøp av infrastrukturtenester (sum post 71, 72 og 73) økes til 28 027 mill. kroner, som er 1500 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021. Ekstra midler skal primært brukes til fornying på vedlikeholdsbudsjettet samt til godstiltak.
- Støtteordningen for godsoverføring fra vei til jernbane (post 75) videreføres.

Begrunnelse

For å få toget til å bli et konkurransedyktig og miljøriktig transportalternativ for både person- og godstransporter, må jernbanen bli pålitelig, og da må vedlikeholdsinnsatsen trappes betydelig opp. Bevilgningen til vedlikehold har i flere år ligget langt lavere enn hva Jernbanedirektoratet har lagt til grunn i sitt handlingsprogram, og det er et stort etterslep som må tas igjen. Vi foreslår derfor 1000 mill. kroner ekstra til vedlikehold. Videre er det viktig at midlene til spesifikke godstiltak bevilges i tråd med handlingsprogrammet for å innfri politiske mål om å flytte gods fra vei til bane. Vi ber derfor om 500 mill. kroner ekstra til dette. Om nødvendig kan noe av de ekstra midlene gå til å øke tilskuddet til godsoverføring fra vei til jernbane (post 75), som er en viktig post som må videreføres.

Nyanlegg og større vedlikehold, kystinfrastruktur (kap. 1360 post 30)

Naturvernforbundets kommentar

Borg havn har av Miljødirektoratet fått tillatelse til mudring, sprenging og deponering som følge av utbedring av innseilingen til Borg havn. Mudring i dette omfanget vil resultere i store mengder masse som må deponeres, som dels inneholder kvikksølv og andre miljøgifter. Det ligger en risiko i spredning av kvikksølv i fisk og sjødyr i hele Oslofjorden som kommer i tillegg til de lokale konsekvensene som deponering og tilhørende arealbehov og massetransport har. Videre vil mudring i dette omfanget legge til rette for store kontainerskip til Borg havn, som ikke har jernbanetilknytning. Denne typen godstransport bør styres til havner med jernbane, som Göteborg og Drammen. Borg havn er viktig for regionen, med spesiell tradisjon for industriell bulktransport. Dette kan videreføres uten et slikt gigantisk mudringsprosjekt.

Naturvernforbundet ber Samferdselsdepartementet om å ikke prioritere midler til det planlagte mudringsprosjektet inn mot Borg havn.

Støtte til fylkeskommunal satsing på elektriske ferjer (ny post)

Naturvernforbundets forslag

- Det opprettes en ny støtteordning for fylkeskommunal satsing på elektriske ferjer, og det bevilges 200 mill. kroner til dette formålet.

Begrunnelse

Flere fylkeskommuner har ansvaret for et betydelig omfang ferjetrafikk. Hva slags ferjer fylkeskommunene stiller krav om og er villige til å betale for, har stor innvirkning på utslippsstatistikken. Noen går i front og satser på elektriske ferjer, men dette koster mye penger. Fylkeskommunenes økonomi tilsier at et stort løft i form av satsing på elektriske ferjer vanskelig kan gjøres uten at det går ut over andre tjenester, som f.eks. busstilbudet. Naturvernforbundet mener derfor at staten snarest bør opprette en støtteordning som fylkeskommunene kan søke om midler fra når de satser på elektriske ferjer. Tilskuddet bør beregnes på bakgrunn av de utslippsreduksjonene som forventes, slik at ordningen stimulerer til størst mulig utslippskutt.

Støtte til fylkesoverskridende ekspressbussruter (ny post)

Naturvernforbundets forslag

- Det opprettes en ny støtteordning for fylkesoverskridende ekspressbussruter, og det bevilges 25 mill. kroner til dette formålet.

Begrunnelse

Ekspressbusstilbudet er mange steder blitt kraftig redusert, dels som følge av økt konkurranse. I områder uten jernbanedekning har dette resultert i et dårligere kollektivtilbud for reiser over lengre distanser, slik at det ofte bare er egen bil eller fly som er valgmuligheten. Vi har ingen fasit for hvordan ordningen bør utformes, men vi ser for oss flere løsninger. Én mulighet kan være at to fylkeskommuner kan gå sammen og søke om midler fra Samferdselsdepartementet, for så å kjøpe tilbudet av et busselskap. En annen kan være at Samferdselsdepartementet deler midlene ut direkte til interesserte busselskap basert på objektive kriterier. Også andre løsninger er tenkelige. Uansett mener vi at midlene må forbeholdes ruter som ikke går parallelt med jernbanen, og at det må stilles krav om gode korrespondanser og samordning med annen kollektivtransport.

Klima- og miljødepartementet (KLD)

Miljøovervåking (kap. 1410 post 21)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til miljøovervåking økes til 427 mill. kroner, som er 150 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021.

Begrunnelse

Det er viktig å øke kunnskapsnivået i naturområdene, og da trengs det økte ressurser til kunnskapsinnhenting. De ekstra midlene bør gå til basisovervåking av vann og insekter.

Miljøkartlegging (kap. 1410 post 22)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til miljøkartlegging økes til 97 mill. kroner, som er 75 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021. De ekstra midlene øremerkes arbeidet med et økologisk grunnkart for Norge.

Begrunnelse

Den vedtatte innsatsen i 2021 er for svak, sett i lys av det reelle og akutte behovet vi har for å få oversikt over artsmangfold og verdier i norsk natur. Ved behandling av Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet* ba Stortinget regjeringen styrke arbeidet med et økologisk grunnkart med naturtyper, arter og landskapstype. Komiteens flertall mente videre at det bør ferdigstilles et økologisk grunnkart for Norge med naturtyper, arter og landskapstyper innen utgangen av 2025. For at dette skal være mulig, må bevilgningene økes. Det må bygges opp en mye større kapasitet for å sikre en biologisk uavhengig og faglig tilfredsstillende kartlegging.

Restaureringsfond (kap. 1410 post NY)

Naturvernforbundets forslag

- Det opprettes en ny post for arbeidet med å restaurere forringede økosystemer, og det bevilges 200 mill. kroner til dette formålet.

Begrunnelse

Stortinget har gjennom behandling av *Natur for livet* (Innst. 294 S (2015–2016) vedtatt at 15 prosent av de forringede økosystemene skal være restaurert innen 2025. Dette krever at det settes i verk tiltak for å restaurere de naturtyper vi kjenner behovet for, også utover myr. Det trengs derfor en god plan for arbeidet og et restaureringsfond, som vi foreslår at det settes av midler til i 2022.

Artsdatabanken (kap. 1411)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til Artsdatabanken økes til nesten 145 mill. kroner, som er 75 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021.

Begrunnelse

Et rikt artsmangfold er en forutsetning for velfungerende økosystem og gjør oss i bedre stand til å stanse naturtapet, bevare mangfoldet og møte et klima i endring. For å oppnå dette må kunnskapsgrunnlaget gjennom bl.a. Artsdatabanken forsterkes. De økte midlene må styrke driftsbudsjettet og Artsprosjektet direkte, og vi ber også om oppstart av et kvalitetssikringssystem for naturfaglige undersøkelser. Og det er et sentralt bidrag til en kunnskapsbasert forvaltning for å bevare natur og styrke innsatsen for å sikre verdifulle naturtyper og arter. De økte midlene må innfri ambisjoner om minst 100 nye prioriterte arter og minst 30 utvalgte naturtyper som skal sikres gjennom handlingsplaner og konkrete tiltak i felt.

Driftsutgifter, Miljødirektoratet (kap. 1420 post 01)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til driftsutgifter i Miljødirektoratet økes til vel 870 mill. kroner, som er 150 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021.

Begrunnelse

I arbeidet med det grønne skiftet og for å ta vare på naturen, livsgrunnlaget vårt, trengs et sterkt miljødirektorat mer enn noen gang. For å få gjennomført det Stortinget har vedtatt gjennom behandling av Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet*, må bevilgningene økes. Det gjelder bl.a. å tilrettelegge for en betydelig og svært nødvendig økning av skogvernet og vern av flere andre viktige naturtyper og økosystemer.

Spesielle driftsutgifter, Miljødirektoratet (kap. 1420 post 21)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til spesielle driftsutgifter i Miljødirektoratet økes til 318 mill. kroner, som er 75 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021.

Begrunnelse

Også her er det nødvendig med økt midler for å realisere viktige satsinger, som bl.a. Naturindeks.

Vannressursforvaltning (kap. 1420 postene 22 og 70)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til statlige vannmiljøtiltak (post 22) og tilskudd til vannmiljøtiltak (post 70) økes til nær 436 mill. kroner, som er 150 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021. De ekstra midlene øremerkes generell vannforvaltning (postene 22.3 og 70.3).

Begrunnelse

Våre vassdrag bidrar til flomdemping og er klimaregulerende. Våtmarkene lagrer karbon, elver, innsjøer og fjorder har helt avgjørende betydning for friluftslivet, og vassdragsnaturen er levested for norske nøkkelarter som villaks, elvemusling og edelkreps. Det haster derfor med å iverksette miljøforbedrende tiltak, bedre kunnskapsgrunnlaget og opprettholde arbeidet for å innfri miljømål i vannområdene. Derfor må det bevilges mer penger til å opprettholde og styrke stillinger med dedikerte fagfolk i vannområdene og vannregionene for å sikre tiltaksgjennomføring og kunnskapsforbedring. Og det skal gjennomføres mange miljøforbedringer gjennom et betydelig antall revisjoner av gamle vassdragskonsesjoner, noe som også trenger miljøkompetanse, kapasitet og nødvendige miljøtiltak.

Tiltak i verneområder (kap. 1420 post 31)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til skjøtseltiltak i verneområder økes til vel 140 mill. kroner, som er 50 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021.

Begrunnelse

Det er behov for økt kompetanse og mer kunnskap for å bygge opp kapasitet for framtida. Også på denne posten er det et betydelig etterslep. Det er nødvendig å øke innsatsen innen aktive skjøtseltiltak i verneområdene, for å sikre at verneverdiene ikke ødelegges av fremmede arter, gjengroing og annen menneskeskapt påvirkning. Enkle tiltak som forsterking av stier, klopping og steinsetting bidrar til å gjøre natur- og friluftsopplevelsene lettere tilgjengelige for folk. Samtidig kan slike enkle grep redusere slitasje i sårbar natur og sluse folk utenom sårbare lokaliteter, både i verneområder og i andre mye brukte friluftsområder. God skilting og informasjon om ferdsel i nasjonalparker og landskapsvernområder er nødvendig, og det er viktig at SNO sikres nok ressurser både til informasjon og oppsyn.

Fylkesvise verneplaner, nytt vern og nasjonalparker (kap. 1420 post 32–34)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til post 32, 33 og 34 i sum økes til nær 254 mill. kroner, som er 250 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021.

Begrunnelse

Naturvernforbundet ønsker fortgang og slutføring av nye nasjonalparker, slik som Preikestolen og Østmarka. Arbeidet med en ny, supplerende nasjonalparkplan må igangsettes. Vi foreslår at det utarbeides en supplerende nasjonalparkplan, med forslag til nye nasjonalparker som kan sikre at et representativt utvalg av norsk natur vernes i tråd med våre internasjonale forpliktelser. Vi ber også om ekstra midler til myrvern.

Post 33 omfatter også marint vern. FNs bærekraftsmål sier at minst 10 prosent av kyst- og havområdene skal vernes innen 2030. Regjeringen må snarest verne de marine områdene som ligger klare. Vi ber videre om at verneprosessen for de 16 resterende områdene i verneplanen gjennomføres så raskt som mulig. Utover dette kan det også være riktig å verne områder lenger til havs som en del av denne prosessen.

Skogvern (kap. 1420 post 35)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til skogvern økes til 985 mill. kroner, som er 550 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021.

Begrunnelse

Boreal skog er et av verdens største karbonlager. Bare i Norge holder skogen på 7 mrd. tonn CO₂. Halvparten av våre rødlista arter lever i skog, og en firedel av våre rødlista naturtyper er skogtyper. Skogvern er derfor viktig for både naturmangfoldet og klimaet. Stortinget har vedtatt at 10 prosent av skogen skal vernes, men kun 3,5 prosent av den produktive skogen er det i dag. Derfor må skogvernet gis langt høyere prioritet, og myndigheten må gå mye mer aktivt inn for å få fortgang i vern av våre mest verdifulle skogområder, i tråd med forskernes mangelanalyse. Også her er det et stort etterslep i arbeidet. Innsatsen må derfor intensiveres kraftig, og da trengs det økt kapasitet, bl.a. for å sikre næringsuavhengig kartlegging utført av kompetent biologisk personell. Bevilgningen må derfor økes betydelig i 2022 og ytterligere i etterfølgende år.

Restaurering av myr og annen våtmark (kap. 1420 post 38)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til restaurering av myr økes til nær 92 mill. kroner, som er 75 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021.

Begrunnelse

Restaurering av myr er viktig for både klima og naturmangfold. Bevilgningen bør derfor økes. I tillegg må det settes inn kapasitet og kompetanse for å stanse og forby all ødeleggelse av myr og annen våtmarksnatur.

Klimatiltak (kap. 1420 post 61)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til tilskudd til klimatiltak og klimatilpasning økes til 1000 milliarder kroner, som er 776 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021.

Begrunnelse

Det er mange kommuner som ønsker å gjennomføre klimatiltak, og denne posten bør økes i 2022, slik at flere kommuner kan få støtte.

Naturarv og kulturlandskap (kap. 1420 post 81)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til truede arter og naturtyper økes til vel 93 mill. kroner, som er 25 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021.

Begrunnelse

Kulturlandskap inneholder et rikt artsmangfold med mange truede arter og naturtyper og er viktige for bl.a. biene og deres pollinatorrolle i naturen. Det er derfor viktig å styrke innsatsen for å ta vare på kulturlandskapet, og en måte å gjøre det på er å øke antall utvalgte kulturlandskap, noe som også er slått fast gjennom behandling av Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet*. Midlene må derfor økes for å få innfridd dette.

Truede arter og naturtyper (kap. 1420 post 82)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til truede arter og naturtyper økes til nær 118 mill. kroner, som er 75 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021.

Begrunnelse

Arbeidet med truede arter og naturtyper er på etterskudd. Lite har skjedd på flere år, og dagens regjering har kun vedtatt fem prioriterte arter og én utvalgt naturtype, til tross for at Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet* sier at omkring 400 arter er aktuelle, samt at flere andre naturtyper har vært gjenstand for utredning. Midlene må økes betydelig for å sikre fortgang i arbeidet i 2022. Også her står kompetansebygging sentralt.

Miljøkompetanse i kommunene - Natursats (kap. 1420 post NY)

Naturvernforbundets forslag

- Det opprettes en ny støtteordning for miljøkompetanse i kommunene, og det bevilges 170 mill. kroner til dette formålet.

Begrunnelse

Arealendringer er den største trusselen mot naturmangfoldet. Viktige naturverdier bygges ned bit for bit. Kommunene har et stort ansvar for å ivareta og forvalte naturmangfoldet, bl.a. gjennom arealpolitikken, men vi ser at manglende miljøkompetanse er en viktig begrensende faktor. Det er behov for mer kunnskap og veiledning i hvordan loven kan benyttes ved arealplanlegging, konsesjonsbehandling m.m. Vi foreslår derfor en tilskuddsordning, basert på erfaringene med Klimasats, som kommuner og fylkeskommuner kan søke om midler fra til tiltak som reduserer tapet av naturmangfold.

Energifondet (kap. 1428 post 50)

Naturvernforbundets forslag

- Midlene som overføres Energifondet, økes til 5000 mill. kroner, som er 1684 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021. 1000 mill. kroner øremerkes støtte til energitiltak som reduserer energibruken i boliger.

Begrunnelse

Bevilgningene til Enova økes og deres rolle for å nå målet om 10 TWh redusert energibruk i 2030 må styrkes. Støtten til energieffektiviseringstiltak i boligmarkedet må utvides til flere tiltak, og støttesatsene må økes for å være utløsende. Borettslag og sameier må bli egen målgruppe i Enova. I tillegg bør Enovas øvrige arbeid for effektiv energibruk og kutt i klimagassutslipp styrkes.

Klima- og skogsatsing (kap. 1482)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til klima- og skogsatsing økes til 4000 mill. kroner, som er 1018 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021.

Begrunnelse

Bevilgningen til klima- og skogsatsing bør økes for å gjøre det mulig å få til satsing i flere land. Penger herfra må ikke overføres FNs grønne klimafond.

Finansdepartementet (FIN)

Utredningsarbeid (spesielle driftsutgifter) (kap. 1600 post 21)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til spesielle driftsutgifter økes til 117 mill. kroner, noe som er 5 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2021. Midlene øremerkes utredningsarbeid for grønnere skatter og avgifter.

Begrunnelse

Som tidligere nevnt ber Naturvernforbundet om en ny og grundig gjennomgang av skatte- og avgiftssystemet, denne gangen for å kartlegge de mest effektive verktøyene som kan tas i bruk for å gjøre økonomien sirkulær og bærekraftig. En egen skattekommisjon for dette bør nedsettes, med oppstart i 2021. I tillegg kan det være behov for midler til å utrede andre avgiftsendringer, som karbonavgift til fordeling.

Olje- og energidepartementet (OED)

Geologisk kartlegging (spesielle driftsutgifter) (kap. 1810 post 21)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til geologisk kartlegging under spesielle driftsutgifter reduseres til 30 mill. kroner, noe som er 35 mill. kroner mindre enn vedtatt budsjett for 2021.

Begrunnelse

Det grønne skiftet innebærer en overgang fra fossile energiresurser og over til mer bærekraftige alternativer. Da kan vi ikke kartlegge ytterligere petroleumsressurser med tanke på utvinning. Dette arbeidet må stanses. Videre må naturkonsekvensene av gruvedrift på havbunnen klarlegges før det kan være aktuelt med gruvedrift der.

Forskning og næringsutvikling (kap. 1830 post 50)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til Norges forskningsråd reduseres til vel 532 mill. kroner, som er 200 mill. kroner mindre enn vedtatt budsjett for 2021. Dette gjøres gjennom en reduksjon i petroleumssektoren på 250 mill. kroner, mens energisektoren får 50 mill. kroner mer.

Begrunnelse

Det er positivt at regjeringen satser på forskning. Samtidig vil forskning på økt petroleumsaktivitet og nye funn i arktiske havområder bidra til økte klimagassutslipp og bremse det grønne skiftet. Vi ber derfor om at bevilgningene til DEMO 2000, PETROMAKS 2 og PETROSENTER reduseres, mens forskning på fornybar energi får mer penger.